

JOHS. DALHOFF og EDV. PH. MACKEPRANG. **De bedre stillede Familjers Udgifter.** En socialstatistisk Undersøgelse over de forskellige Fornødenheders Størrelse og Betydning paa Grundlag af Husfædres og Husmødres Regnskaber. (Socialøkonomisk Samfunds Skrifter VI). København og Kristiania 1906. Gyldendalske Bogh., N. F. (80 S.).

Dette lille Skrift fortjener Opmærksomhed som et første Forsøg paa at inddrage de velstillede Samfundsklassers Forbrug under statistisk Behandling. Medens der rundt om i de forskellige Lande er foretaget talrige forbrugsstatistiske Undersøgelser paa Grundlag af Arbejdersbudgetter, foreligger der kun grumme lidt til Belysning af, hvordan Bourgeois-Familier anvende deres Indtægter, og det lidet, der hidtil er fremdraget herom, er alt for spredt og uensartet i sin Form til at kunne bearbejdes systematisk. Det Materiale, d'Hrr. Dalhoff og Mackeprang have haft til Raadighed, er heller ikke overvældende stort, men dog stort nok til at vise, at der her ligger et Felt, som det vil være i høj Grad lønnende for Socialstatistiken at dyrke videre, naar et bredere Grundlag kan tilvejebringes.

Undersøgelsen hviler paa Oplysninger af dobbelt Art, dels virkelige Regnskaber med detailleret Angivelse af, hvor stort et Beløb der i de forskellige Familier er forbrugt paa Budgettets mangfoldige Poster, dels summariske Regnskabs-Ekstrakter, hvor samtlige Udgifter ere samlede i henimod en Snes Hovedposter. Den sidstnævnte Del af Materialet have Forff. tilvejebragt ved Udsendelse af Brevkort til ca. 200 Familier i forskellige Livsstillinger, boende i 4 bestemte Gader i København. Det er ganske interessant at se, i hvor forskelligt Omfang de forskellige Erhvervsgrupper have efterkommet Opfordringen til at stille Oplysninger til Raadighed. Embedsmændene er aabenbart den Gruppe, der har vist Sagen størst Interesse; af 57 Forespørgsler til Folk af Embedsklassen blev 14 besvarede, medens der ikke kom en eneste Besvarelse

JOHS. DALHOFF og EDV. PH. MACKEPRANG. **De bedre stillede Familjers Udgifter.** En socialstatistisk Undersøgelse over de forskellige Fornødenheders Størrelse og Betydning paa Grundlag af Husfædres og Husmødres Regnskaber. (Socialøkonomisk Samfunds Skrifter VI). København og Kristiania 1906. Gyldendalske Bogh., N. F. (80 S.).

Dette lille Skrift fortjener Opmærksomhed som et første Forsøg paa at inddrage de velstillede Samfundsklassers Forbrug under statistisk Behandling. Medens der rundt om i de forskellige Lande er foretaget talrige forbrugsstatistiske Undersøgelser paa Grundlag af Arbejdersbudgetter, foreligger der kun grumme lidt til Belysning af, hvordan Bourgeois-Familier anvende deres Indtægter, og det lidet, der hidtil er fremdraget herom, er alt for spredt og uensartet i sin Form til at kunne bearbejdes systematisk. Det Materiale, d'Hrr. Dalhoff og Mackeprang have haft til Raadighed, er heller ikke overvældende stort, men dog stort nok til at vise, at der her ligger et Felt, som det vil være i høj Grad lønnende for Socialstatistiken at dyrke videre, naar et bredere Grundlag kan tilvejebringes.

Undersøgelsen hviler paa Oplysninger af dobbelt Art, dels virkelige Regnskaber med detailleret Angivelse af, hvor stort et Beløb der i de forskellige Familier er forbrugt paa Budgettets mangfoldige Poster, dels summariske Regnskabs-Ekstrakter, hvor samtlige Udgifter ere samlede i henimod en Snes Hovedposter. Den sidstnævnte Del af Materialet have Forff. tilvejebragt ved Udsendelse af Brevkort til ca. 200 Familier i forskellige Livsstillinger, boende i 4 bestemte Gader i København. Det er ganske interessant at se, i hvor forskelligt Omfang de forskellige Erhvervsgrupper have efterkommet Opfordringen til at stille Oplysninger til Raadighed. Embedsmændene er aabenbart den Gruppe, der har vist Sagen størst Interesse; af 57 Forespørgsler til Folk af Embedsklassen blev 14 besvarede, medens der ikke kom en eneste Besvarelse

fra Sagførere og heller ingen fra Haandværkere og Industridrivende.

Det er ovenfor sagt, at det Materiale, hvorpaa Undersøgelsen hviler, ikke er stort: om Totaludgiftens Fordeling paa Budgettets Hovedposter haves Oplysninger fra 50 Familier, detaillerede Angivelser af, hvor meget der er forbrugt til de forskellige Arter af Fødevarer etc., fra 27. Naar det yderligere erindres, at denne Budgetsamling spænder over Familier, som, om de end alle maa henregnes til de »bedrestillede«, ere meget forskelligt situerede i økonomisk Henseende (med Indtægter fra et Par Tusinde til over ti Tusinde Kroner aarlig), vil det være klart, at der vanskeligt af dette Materiale kan udledes almengyldige Resultater. Maaske burde Forff. ogsaa i højere Grad, end Tilfældet er, have lagt Vægt paa at fremstille Forskellighederne i Udgiftsfordelingen indenfor Familier paa omtrent samme Velstandstrin. Eksempelvis kan det nævnes, at Husleje-Udgiften for 6 Familier, der alle bestaa af Mand, Hustru og 1 Tyende (men uden Børn), og som alle have en Aarsindtægt af imellem 3320 og 3800 Kr., er angivet til gennemsnitlig 678 Kr. pr. Familie eller 18.8 pCt. af Indtægten, et Resultat, der stemmer særdeles godt med den gamle Regel, at man skal bruge en Femtedel af sin Indtægt til Husleje. Ser man imidlertid paa de enkelte Regnskaber, opdager man, at Husleje-Udgiften i denne Gruppe varierer mellem 490 og 925 Kr., og procentvis mellem 14.8 og 25.4 pCt. af Aarsindtægten. Og Udgiften til Husleje er endda en af de Poster, der svinger mindst fra Familie til Familie. Undersøger man Udgiften til Beklædning for den samme Gruppe af Husstande, finder man et Gennemsnitsbeløb af 450 Kr. aarlig (naturligvis alene for selve Familien, Mand og Hustru, altsaa ikke Tyendets Beklædning medregnet). Herefter skulde Klæderne i denne Gruppe beslaglægge 12.5 pCt. eller nøjagtig en Ottendedel af Totaludgiften; men i Virkeligheden stillede Forholdet for de 6 Familier sig saaledes:

Totaludgift	Udgift til Beklædning	pCt.
3320 Kr.	200 Kr.	6.
3800 —	300 —	7.9
3775 —	350 —	9.3
3644 —	550 —	15.1
3428 —	600 —	17.5
3800 —	700 —	18.4

Udgiften til Beklædning svinger altsaa for disse 6 Familier af samme Størrelse og paa omtrent samme Velstandstrin mellem 6 og 18 pCt. af Totaludgiften, og selv om det er rimeligt, at Spillerummet vilde indsnævres noget, hvis man for de samme Familier havde Regnskaber for flere Aar i Stedet for et enkelt (i nogle Aar anskaffer man mere nyt end i andre), vil der dog sandsynligvis blive tilbage en betydelig Forskel mellem disse Familiers Beklædningsudgifter.

Gaar det saaledes med de relativt smaa Indtægter, er det ikke til at undres over, at man finder meget store Forskelligheder i Udgiftsfordelingen, naar man betragter de mere velstaaende Familiers Regnskaber. Det er klart, at jo større Indtægten er, des mere Frihed er der i Valget af dens Anvendelse, des større Spillerum for Tilfredsstillelse af den individuelle Smag og Tilbøjelighed. Jo højere man kommer op i Indtægtsskalaen, des vanskeligere er det at faa det typiske i Forbruget frem, — ganske simpelt fordi Typen drukner i Afvigelsernes Mangfoldighed. Den af Forff. dannede Gruppe paa 5 Familier med hver 3 Medlemmer og en gennemsnitlig Indtægt af 13,200 Kr. synes derfor — forbrugsstatistisk sét — noget tvivlsom, om det end maa indrømmes, at de enkelte Posters Gennemsnitsbeløb ogsaa for denne Gruppes Vedkommende som Regel falde godt i Traad med Undersøgelsens øvrige Resultater.

Af betydelig Interesse er de Sammenligninger, Forff. paa forskellige Punkter drage mellem de bedrestillede Familiers Udgifter og de tilsvarende Poster i Arbejder-

familiers Budgetter, saaledes som disse foreligge oplyste i Statistisk Bureaus Undersøgelser. En Arbejderfamilie med 11—1200 Kroners Indtægt og bestaaende af 3 Personer (voksne) anvender gennemsnitlig ca. 600 Kroner til Kost, 50 Kr. til Brændsel og Belysning, omtrent halvandet hundrede Kroner til hver af Posterne Husleje og Beklædning. En velstaaende Familie, hvis Aarsindtægt er 12 Gange saa stor, og som ligeledes bestaar af 3 voksne Personer, vil til Kosten gennemsnitlig kun anvende 3 Gange saa meget som Arbejderfamilien, til Brændsel og Belysning 7 Gange saa meget, til Husleje og Beklædning 10 Gange, og til Vask, Inventar, Fornøjelser o. s. v. 25 Gange saa meget, foruden at der paa den velstaaende Families Budget kommer to meget betydelige Poster, som slet ikke findes paa Arbejderens, nemlig Tyendehold og Velgørehed, hver for sig beslaglæggende lige saa store Beløb som Husleje eller Beklædning.

I Afsnittet om Udgiften til de forskellige Arter af Fødevarer er der mange interessante Ting. I vor vegetarianske Tid vil det være nyttigt at mærke sig den Iagttagelse, at Udgiften til Frugt og Grønsager stiger i geometrisk Progression (1—2—4—8), naar Totaludgiften til Føde stiger i aritmetisk Progression (1—2—3—4), og saa maa det endda erindres, hvad andet Steds er paavist*), at Forbruget af Kartofler (der indgaar under Grønsager) snarest aftager med stigende Indtægt og saaledes danner en Modsætning til Forbruget af finere og dyrere Grønsager.

Som et Tillæg til Undersøgelsen meddeles en Række (5) fleraarige Regnskaber, hvoraf det ene strækker sig over en Periode af ikke mindre end 23 Aar, i hvilken Tid Familiens Indtægt stiger fra godt 3000 til henimod 8000 Kroner. Disse fleraarige Regnskaber give interessante Indblik i de forskellige Udgiftsposters Svingning

---

*) Mackeprang: Husholdningsbudgetter. (Nationaløkonomisk Tidsskrift 1905. S. 385).

fra Aar til Aar, men de ere naturligvis for faatallige til at kunne undergives en egentlig statistisk Bearbejdelse.

Alt i alt er der Grund til at ønske Forfatterne til Lykke med dette lille Stykke »Pionerarbejde«, som gennem Oversættelse til et Verdenssprog (maaske helst Tysk) burde gøres tilgængeligt for en videre Læsekreds end den skandinaviske.

Adolph Jensen.